

מסורת הש"ס

א) [מוספתא פ"ח], מנילה ח. א) [וחלין ס: ע"ש], ד) ז"ל ואמר רביא, ס) סוכה ד: ע"ש, ו) כס"א נוסף: אכל לא האשה וטעמא מפרש בגמ', ו) [ז"ל פ"א], ח) כפיה כ"ל יעביד, ט) [ז"ל ככל הנהו], י) [ותאם שס], ס) [נשלח מ"ו], ט) ודף סא: ד"ה וכן],

תורה אור השלם

- וְיָמַת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְיָ בְּהַקְרֵבם אִשׁ וְיָרָה לִפְנֵי יְיָ בְּמִדְבַּר סִינִי וְכִינֹם לֹא הָיוּ לָהֶם וַיִּהְיוּ אֲלֶיָּהֶם וַיִּתְּנָהּ אֱלֹהִים וַיִּתְּנָהּ עַל פְּנֵי אֲחֵרֵי אֲבִיהֶם: במדבר ד ג
- וַהֲקִמְתָּ אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין יִשְׂרָאֵל אֲחֵרֶיךָ לְדִרְהֵם לְבִרְתִּי עֹלָם לְדֹרוֹת לָךְ לְאֵלֹהִים וְלִיִּשְׂרָאֵל אֲחֵרֶיךָ: בראשית י ז
- וַיִּחַקֵּר שָׂרֵי אֶשְׁתִּי אַבְרָם אֶת הָעַר הַמְצֻרִית שִׁפְהָתָהּ מִקֶּץ עֶשְׂרִי שָׁנִים לִשְׁבַת אַבְרָם בְּאַרְץ כְּנָעַן וַתֵּחַן אֶתָּה לְאַבְרָם אִישָׁהּ לוֹ לְאִשָּׁה: בראשית טו ג
- וְהָיוּ יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחְתָּ אֶת בְּרָכָה בַּת בְּתוּרָאֵל הָאֲרָמִית מִבְּרֶךְ אָרָם אֲחֹת לָבֶן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה: בראשית טו כ
- וַאֲחֵרִי בֶן יָצָא אֲחִיו וַיְדוּ אֲחֻתֹּם מִכִּידוֹ אֵל זֶה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שָׁנָיִם שָׁנָה בְּלִדְתָּ אֹתָם: בראשית כו כו
- וַיַּעַר יִצְחָק לִי לְלִבָּהּ אֲשֶׁנָּה כִּי יַעֲקֹרָה הָיָה וַיַּעֲרֵךְ לוֹ יְיָ וַתֵּחַר רַבָּתָּהּ אֲשֶׁתָּה: בראשית כה כא
- שָׁמַע אֵלֵי רַדְפֵּי צֹר מִבְּקִשְׁךָ יְיָ הִבִּיתִי אֵל צֹר וַחֲבִבָתָם וְאֶל מִקְבַּת בּוֹר יַעֲרָתָם: ישעיהו נא י

- בראשית כה כ
- וַאֲחֵרִי בֶן יָצָא אֲחִיו וַיְדוּ אֲחֻתֹּם מִכִּידוֹ אֵל זֶה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שָׁנָיִם שָׁנָה בְּלִדְתָּ אֹתָם: בראשית כו כו
- וַיַּעַר יִצְחָק לִי לְלִבָּהּ אֲשֶׁנָּה כִּי יַעֲקֹרָה הָיָה וַיַּעֲרֵךְ לוֹ יְיָ וַתֵּחַר רַבָּתָּהּ אֲשֶׁתָּה: בראשית כה כא
- שָׁמַע אֵלֵי רַדְפֵּי צֹר מִבְּקִשְׁךָ יְיָ הִבִּיתִי אֵל צֹר וַחֲבִבָתָם וְאֶל מִקְבַּת בּוֹר יַעֲרָתָם: ישעיהו נא י

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה עתה פליא צלעו', יצ"ע רמז והתוספות פ"ק דסוכה השיגו על פירושו ותכחו דהעיקר כמו שפי' רש"י לשם עמר פורקיא צלעו' דהיינו שפ"ל צלעון אשכנז שש לו עוקלים וע"ש בדף יד ע"א:

מוסף רש"י

ללמדך שאין ישיבת חור"ל עולה לו מן המגן. לפי שלא נאמר לו ונאשר לנו גדול עד שכל לארץ ישראל (בראשית טו ג).
למה נבנו שנותיו של ישמעאל. מה לו שנות שנות הרשעים, כדי לייחס בהן שנותיו של יעקב. על ידי מנין שנות ישמעאל חט למנין נאחש פרק משנת יעקב עברו עליו לה הקודות והמונחות אומר, מה לו למנין ששמש צבית עבר י"ד שנה, כיצד אברהם בן פיו שנה כשנולד ישמעאל, וכשנולד יצחק היה בן מאה שנה, הרי היו לשמעאל י"ד שנה, ויצחק קודם ליעקב ששים שנה, הרי לשמעאל ע"ד, כמה פישן משנתיו של ישמעאל ס"ג, מנאל שיה יעקב כשמת ישמעאל בן ס"ג שנה (מגילה י"ז), למה נמשלה תפלתן של צדיקים בעתה. דכתיב ויעתר יצחק לה' ויעתר לו (סוכה י"ז).

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות

בִּרְתִּי אֵינוֹ רֹשֵׁי לְנֶטִל אלא או יגרשנה או ישא אחרת עמה:

מוסרם לינשא לאחר. ולא אמרינן עקרה היא דשמא הראשון לא זכה ליבנות ממנה^(א): **גב' מקץ עשר שנים**. כל על הגר והאי דלא נסיב לה כהנך שני קמאי עד שלא כל לארץ כנען שהיו שנים

מריבות צפדן ארס ללמדך שאין ישיבת חוזה לארץ עולה לו דלמא משום עון חוזה לארץ הס עקורים: **לפיכך**. הואיל וקא חזינן שאין ישיבת חוזה לארץ מן המנין דמלינן בכל דבר המונען מן ההריון חלה הוא או חלמה היא כו': **ולינף מינאח**. ששהה עשרים שנה ולא נשא אחרת: **עקור היה**. ויודע שמממת עצמו הוא ולקמן נפקא לן דעקור היה: **אברהם נמי עקור היה**. כדאמרין לקמן והכי ילפת מיניה: **ההוא מינעני ליה כו'**. כלומר יצחק עקור היה משום הכי לא נסיב אחריתי וקרא דליתק בן ששים שנה לא יתירא הוא דמינא להכי כתביה רחמנא למיגמר מיניה שהיית עשרים שנה דההוא מינעני ליה כו' אבל מקץ עשר שנים דאברהם אע"ג דעקור הוה ילפינן מיניה דאי לאו לדשא למאי הלכתא קאשמעינן קרא מקץ עשר שנים: **לייחס כהן**. לידע שנותיו של יעקב בן כמה שנים היה כשהלך לבית עבר וכשעמד על הנזר ובשלה^(ב) גמרלא דמגילה (דף י"ח). מפרש לה והאי קרא דינחק בן ששים שנה מייתי ליה התם דילפינן מיניה דגדול תלמוד תורה מבידו אל זרם שכל אומן שנים שהיה יעקב צבית עבר לא נענש עליהם: **ויעטר להם מינעני ליה**. בשלמא אי אמרת תפלת יצחק על אשתו היתה היינו דכתיב ויעטר לו כמו שהיה מתפלל עליה ותער רבקה אשתו אלא אי אמרת על עצמו היה מתפלל ולנוכח אשתו משמע שהיחס היו לוועקים זה מול זה ויעתר להם מינעני ליה: **לפי שאינו דומה**. תפלתו שהיה צדיק בן צדיק לתפלתה שהיתה צדקת בת רשע לפיכך חלה בן הכתוב: **עמר**. פל"א א) צלעו':

חוצבתסם

שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים ו**התנחל** **של צדיקים** **כעתר** **מה עתר** **זה מהפך** **התבואה** **ממקום למקום** **כך תפלתן של צדיקים מהפכת** **מודותיו של הקב"ה** **ממדת רגונות למדת רחמנות** **אמר רבי אמי** **אברהם** **ושרה** **טומטמין** **היו שנאמר** **י' הביטו אל צור חוצבתם**

ניזונית תנינן גט המעושה בישראל כשר צעודי כוכבים פסול אמר שמואל פסול ופוסל לכהונה ואמר שמואל אין מעשים אלא לפסולות (אמר שמואל) והתנינן המדיר אשתו מלהנות כו' ומשני שמענו שמויא שמענו שכופין בתמימה ש"מ דאין כופין אלא היכא דקתני כופין אל כל היכא דאמור רבנן יויאל ולא פירשו כופין אומרים לו חייבון רבנן להויאל ואס לא הויאל מותר לקרותו עצריינא אל כל לפסות בשוטים לא וגר"ח כדברי האומר איני זן ואיני מפרנס כופין אותו להויאל ויתן כתובה וההיא דהחולץ (נעיל נט). דמחרים אל גדול למכפיה היינו טעמא דכופין לפי שמונעה מכל ענייני אישות צין תשמיש צין מזונות אל כל משום תשמיש המטה לחודיה או משום מזונות לחודייהו אין כופין ומההוא עובדא דצי נשיאה ציקסרי דסוף פירקין (לקמן סה): דקאמר רבי יוחנן יויאל ויתן כתובה דמשמע התם דכופין ליה אין ראיא דכופין כל היכא דקאמר יויאל דהתם לאו מימרא היא אלא כשצא מעשה לפניו זזה להם שיויא משמע שאמר להם לכפותו וכל היכא דלא קאמר כהדיא כופין אין כופין שלא יהא גט מעושה בישראל שלא כדין ופסול: **י'וציא ויתן כתובה**. נראה דככל הנהו דתנן (כתובות עו). שכופין אותו להויאל שנותן כתובה אע"פ שמגרש צעל כרחו מדפריך התם דלימני כהדייהו הך דשהה י' שנים וקאמר הכא דליא לה כתובה ומשמע נמי התם (שס) דהוה תני כהדייהו אלחמא לכ"ג גרושה וחלוזה לכהן הדיוט אי לאו משום דאורייתא לא קתני והנהו אית להו כתובה כדאמר ביט מותרות (לקמן פה). וצאה מחמת טענה אמרינן לקמן (שס) דיט לה כתובה אע"פ שכופין אותו לגרש ורצינו גרשום כחז בתשורה דמוכת שחין אין לה כתובה ודקדק מדקתני גבי צורסי שנשא אשה יכולה שתאמר כסצורה הייתי לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל ואס היו כופין ליתן כתובה אס כן כל שעה מערים ומנשא ומאמר כן כדי לגבות כתובה לאלתר וי"ל דשמא אותה אין לה כתובה כיוון שיכולה להערים אל כל אחריני יש להם כתובה וצהדיא תני בתוספתא יויאל ויתן כתובה: **אע"פ שאין ראיא לדבר**. ראיא גמורה אינה דמשס אין ללמוד שיהא זקוק לגרש אשתו אפילו אס אי אפשר בלא גירושין ואדרבה ראו' ללמוד מכאן דאפי' אמ"ל צעלמא הנושא אשה על אשתו יויאל ויתן כתובה היכא דשהה עמה י' שנים שרי להכניס כרתה כמו שמצינו בצאצאס חולי ירחמו מן השמים וזכה עדיין ליבנות ממנה כמו שלצסוף זכה אברהם משרה: **וְיִצְחָק מִיצְחָק**. ואס מאמר יצחק נמי לא שיה יומר מי' לפי מה שפי' שלא היתה רבקה אלא בת ג' כשנשאה ועד שהיתה צת י"צ לא היתה ראויה להוליד הרבה קודם הזמן הזה:

א' חבי אברהם נמי עקור היה. כדאמר לקמן אברהם ושרה טומטמים היו ואע"פ שסתמא כבד נקרע כשנשא שרה הכא חליצה דרבי יהודה פריך דאמרין כהעכל (לקמן פה). טומטוס שנקרע אין מוליד ועוד דאפי' לרבנן נמי דפליגי עליה לא שכיח שיוליד:

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות

סד. יוציא ויתן כתובה. צסוף המדיר (כתובות עו). ואס) איכא פלוגתא

דאמוראי כשנשא אשה ושהה עמה עשר שנים אס כופין אותו להויאל אס לאו וקשה דלמ"ד אין כופין תקשי ליה מהכא דקתני יויאל ולשון יויאל משמע כפיה דמשמע התם דאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יויאל ויתן

כתובה ופריך עליה שמואל עד שכופין אותו להויאל יכפוהו לזון א) ונראה דלא משמע יויאל י' לכפיה אלא היכא שעושה לאשה שלא כדין אל כל הכא שאינו אלא משום דאינו רשאי לצטל מפריה ורביה לא משמע לשון כפיה וכל הנהו דהמדיר (ג"ס) דתנן כהו יויאל ויתן כתובה ככפיה קאמר כיוון שמתנהג עמה שלא כדין ולעיל כהחולץ (דף נט). נמי אמרי' כשאין רוזה לא לייבס ולא לחלוץ דמחרין אל כל גדול למיכפיה לפי שמתנהג עמה שלא כדין שאינו רוזה לא לכנס ולא לפטור ונראה דכופין אותו בשוטים דאי צמילי הא אמר צסוף המדיר (כתובות עו). ואס) דצדכרים לא יוסר עבד ותמיה דכי פריך כהמדיר למאן דאמר כופין כנשא אשה ושהה עמה עשר שנים דלמניי' כהדי אלו שכופין אותו להויאל תקשי ליה נמי מכל הנהו דתנן כהמדיר (ג"ו) (שס) דהוא דערה שנתפתה (שס מת). דהאומר אי אפשרי אלא אי צצגדי והיא צצגדה יויאל ויתן כתובה וההוא דסוף פירקין (לקמן דף סה). דאמר ר' אמי הנושא אשה על אשתו יויאל ויתן כתובה וי"ל דלא קתני הכך דלמנייה כפיה דידהו על ידי פשיעת צעל אלא הנהו דלמנין ממילא כגון מוכה שחין וצעל פוליוסם והא דקתני מנרץ ומקמן וצורסי אע"פ שנעשו אחר שנשאו הנהו אינן מתכוונים להקניט ולנער את האשה ומיהו קשיא דלימני צאה מחמת טענה

דאמר צסוף פירקין (שס): דכופיה אותו להויאל אע"פ שאין פושע דמה יכול לעשות שהוא עקור ונראה לפרש דקתני סיפא צין שהיו עד שלא נישאו צין משנישאו צכולן אמר ר' מאיר יכולה היא שתאמר סצורה הייתי לקבל כו' והכא לא שייך למימני כה סצורה הייתי שאני יכולה לקבל ורובן מימיראי כההיא שנויא וצירושלמי משמע דאין כופין י' כהנהו דתנן כהמדיר (כתובות עו). ור"ח הביאו צציליה אע"פ (שס סג): י' זה לשוני צירושלמי דסוף אלחמא י' זה לשוני דאמר רבי יוחנן ויתן כתובה. נראה דככל הנהו דתנן (כתובות עו). שכופין אותו להויאל שנותן כתובה אע"פ שמגרש צעל כרחו מדפריך התם דלימני כהדייהו הך דשהה י' שנים וקאמר הכא דליא לה כתובה ומשמע נמי התם (שס) דהוה תני כהדייהו אלחמא לכ"ג גרושה וחלוזה לכהן הדיוט אי לאו משום דאורייתא לא קתני והנהו אית להו כתובה כדאמר ביט מותרות (לקמן פה). וצאה מחמת טענה אמרינן לקמן (שס) דיט לה כתובה אע"פ שכופין אותו לגרש ורצינו גרשום כחז בתשורה דמוכת שחין אין לה כתובה ודקדק מדקתני גבי צורסי שנשא אשה יכולה שתאמר כסצורה הייתי לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל ואס היו כופין ליתן כתובה אס כן כל שעה מערים ומנשא ומאמר כן כדי לגבות כתובה לאלתר וי"ל דשמא אותה אין לה כתובה כיוון שיכולה להערים אל כל אחריני יש להם כתובה וצהדיא תני בתוספתא יויאל ויתן כתובה: **אע"פ שאין ראיא לדבר**. ראיא גמורה אינה דמשס אין ללמוד שיהא זקוק לגרש אשתו אפילו אס אי אפשר בלא גירושין ואדרבה ראו' ללמוד מכאן דאפי' אמ"ל צעלמא הנושא אשה על אשתו יויאל ויתן כתובה היכא דשהה עמה י' שנים שרי להכניס כרתה כמו שמצינו בצאצאס חולי ירחמו מן השמים וזכה עדיין ליבנות ממנה כמו שלצסוף זכה אברהם משרה: **וְיִצְחָק מִיצְחָק**. ואס מאמר יצחק נמי לא שיה יומר מי' לפי מה שפי' שלא היתה רבקה אלא בת ג' כשנשאה ועד שהיתה צת י"צ לא היתה ראויה להוליד הרבה קודם הזמן הזה:

א' חבי אברהם נמי עקור היה. כדאמר לקמן אברהם ושרה טומטמים היו ואע"פ שסתמא כבד נקרע כשנשא שרה הכא חליצה דרבי יהודה פריך דאמרין כהעכל (לקמן פה). טומטוס שנקרע אין מוליד ועוד דאפי' לרבנן נמי דפליגי עליה לא שכיח שיוליד: **ימי** בעלמא הוא דקשיא ליה דקתני שמא לא זכה ליבנות הימנה ולא משום כתובה אקשי ליה: הוא אמר מינה והיא אמרה מיניה אי"ר אמי דברים שבינו לבינה היא נאנמת מי"ט איחי קים לה ביורה כחץ ואיזו לא קים ליה. ה"ר אלפס פירשה בבאין לדון על פסקי כתובה וכן פירשי' דו"ל. הוא אמר מינה ולית לה כתובה והיא אמרה מיניה ואית לי כתובה (והא) ואי"ר אמי היא נאנמת ויש לה כתובה. והקשה עליו הרב ר' אברהם אב"ד ואבא מרי ובי"ה למה ליה למימר לאנתתיה מיניה דאינו יורה כחץ אפי' יורה כחץ יש לה כתובה שמא לא זכה ליבנות הימנה ואיזה

עין משפט ונר מצוה

קח א מ"י פט"ו מהל' אישות הלכה ז סמג עשין מט טו"ע אה"ע סימן קנז סעף י':
קב ב ג מ"י שס הלכה יא יב ד טו"ע שס סעף יא יב י':

לעני רש"י

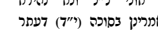
פיל"א. יעה.
פורק"א (כהג' הב"ח).
קלשון.

תוספות ישנים

א) וא"ל (ומא' ח) מקשה התם לרב תחליפא לותבי מנך כיימא דמני נשא אשה ושהה עמה וכו' יויאל ויתן כתובה וכל יויאל ר"ל כופין. לבי' דודאי יויאל לא משמע טופין אס לא שמתלמד מפרש כהדיא (ונראה דאין כופין) אלא כדברי שמתנהג עס האשה שלא כדין. אל כל הכא אינו מתנהג שלא כדין דטעמא דאמרין יויאל היינו משום דכריית אותו משום שאינו רשאי לצטל מפריה ורביה וגם ניתא דהתם פלגי אי ר"ל כופין אי לאו. ס) דודאי הכא לא ידעינן דיואל ר"ל כופין דכרישית וצבדי פלגי דוד אמר אין כופין וכן תחליפא אמר כופין וצ"י דכ"ע לא אמרינן יויאל כופין בשום מקום אס אינו מפרש כהדיא וגרסי' אותו מפרש כהדיא טופין ויתא הכל וכן משמע צירושלמי גבי גט המעושה מתן מתני כו' עיי' בתוס' מנוי"ך: ביה עמר זן מהפך את המנאס. פ"ה עמר פילא. ולא תירא (ג) דלמרי' דהשפכת הקש מעל התבואה ואי"ר הוה פורקא ורמת מיניו פיליא:

א) נראה דצ"ל ועוד קשה דמאי מקשה התם לרב תחליפא ממנתי' לתיב מנך כיימא אמנתי' דמני הכא דיואל ויתן כתובה וכו'.
ב) חולי צ"ל כרי דהכא לא ידעינן אי צ"ל כופין והכרי פלגי וכו'.
ג) חולי צ"ל ולא תירא דלמרי' כבסות (י"ר) דעמר מהפך את המנאס גנוזין וכו' ואי"ר היינו פורקיא.

תוס' חד מקבאי

והא דתניי שמא [לא] זכה להבנות ממנה. מקשי' עלה בגמ' ודילמא איחי היא דלא זכיא כלומר לא יתן לה כתובה ומשני איחי כיון דלא מפקדה אפריה ורבי' לא מענישא. משמע דהיא ויוחנן בן ברוקא דאמר מפקדה לית לה כתובה ובשלהי פירקין גרסינן עובדא הוה קמיה ר"י בבנישוא דקסרין ואמר יוציא ויתן כתובה ואי ס"ד דלא מפקדה כתובה מאי בעידתא אלא אי מפקדה יש לה כתובה קשיא הך. י"ל ולפרש דההיא דהבעל היה עקור חליה בדידיה ולא בדידה ואי מפקדה יש לה כתובה אבל איכא דאין הבעל עקור דאיכא למיתלא בדידה ובדידה אמרי' אוקי ממונא בחזקת מריה ואיזי היא דלא זכאי ואין לה כתובה אי הוה מפקדה ואי לא מפקדה לא מענישא ואת לא כתובה ודוראב"ד פירש בהגהת ספריו והא דמקשינן הכא ודילמא איחי היא דלא זכאי לישנא

איחי קים לה ביורה כחץ ואיזו לא קים ליה כתובה. והקשה עליו הרב ר' אברהם אב"ד ואבא מרי ובי"ה למה ליה למימר לאנתתיה מיניה דאינו יורה כחץ אפי' יורה כחץ יש לה כתובה שמא לא זכה ליבנות הימנה ואיזה